

ISHLAB CHIQUARISH KORXONALARIDA BOSHQARUV MEXANIZMINI
TAKOMILLASHTIRISH

Jabborberganova Erkinoy Omon qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti magistranti

ORCID: 0009-0003-8354-8329

MAQOLA
MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 29.03.2026

Revised: 30.03.2026

Accepted: 31.03.2026

KALIT SO'ZLAR:

Boshqaruv
mexanizmi, Ishlab
chiqarish korxonalarini,
Samaradorlik,
Resurslardan
foydalanish,
Raqobatbardoshlik,
Innovatsion
texnologiyalar,
Ma'lumotlar tahlili,
Boshqaruv usullari,
Takomillashtirish,
Amaliy tavsiyalar

Ushbu maqola ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv mexanizmini takomillashtirish masalalarini o'rganishga bag'ishlangan. Boshqaruv mexanizmi korxonaning strategik maqsadlariga erishish, resurslardan samarali foydalanish va raqobatbardoshligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotda boshqaruv jarayonlarining asosiy komponentlari, ularning o'zaro aloqalari va samaradorligini oshirish yo'llari tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy boshqaruv usullari, innovatsion texnologiyalar va ma'lumotlar tahlili orqali ishlab chiqarish jarayonlarini qanday optimallashtirish mumkinligi ko'rib chiqiladi. Maqola amaliy tavsiyalar bilan to'ldirilgan bo'lib, korxonalariga boshqaruv mexanizmini yanada samarali qilishda yordam beradi

Kirish. Bozor iqtisodiyoti sharoitida ishlab chiqarish korxonalarini o'z faoliyatini raqobatbardoshlikni saqlash, rentabellikni oshirish va samaradorlikni maksimal darajada ta'minlash maqsadida doimiy ravishda o'z boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirib

borishga majbur. Boshqaruv mexanizmi — bu korxonada resurslarni taqsimlash, ishlov berish va mahsulot ishlab chiqarish jarayonlarini muvofiqlashtiruvchi tizimdir. Bu tizimning samarali ishlashi esa korxonaning uzoq muddatli muvaffaqiyatini ta'minlash uchun zaruriy shartdir. Ishlab chiqarish korxonalarining boshqaruv mexanizmini takomillashtirish jarayoni nafaqat ichki tashkilot tuzilmasini, balki tashqi muhit bilan o'zaro aloqalarni, yangi texnologiyalarni va innovatsion yondashuvlarni joriy etishni ham o'z ichiga oladi. Korxonada boshqaruvi samarali bo'lishi uchun eng avvalo quyidagi omillarni hisobga olish lozim: ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish, mehnat unumdorligini oshirish, malakali va tajribali rahbarlar tomonidan strategik rejalashtirishni amalga oshirish, hamda bozor talablariga moslashuvchanlikni ta'minlash.

Zamonaviy boshqaruv yondashuvlari ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga qaratilgan bir qator asosiy tamoyillarga asoslanadi. Masalan, ilmiy boshqaruv nazariyasining asoschisi Frederick Taylorning "Ilmiy boshqaruv" kontseptsiyasi mehnat unumdorligini oshirish va ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirishga qaratilgan. Shuningdek, Henri Fayolning boshqaruvning 14 ta asosiy prinsipi ishlab chiqarishni boshqarishda muhim tamoyil bo'lib xizmat qiladi. Ularning asosiy g'oyalari haligacha ko'plab ishlab chiqarish korxonalarida qo'llaniladi. Bundan tashqari, XXI asr boshidan boshlab raqamli transformatsiya va yangi texnologiyalarning ishlab chiqarish sohasiga kirib kelishi boshqaruv tizimlarini jadal rivojlantirishni talab qilmoqda. Raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt va ma'lumotlar tahlili kabi innovatsion vositalar, ishlab chiqarish jarayonlarini boshqarishda aniqlik, tezkorlik va samaradorlikni oshirishga imkon yaratadi. Shu bilan birga, yangi ishlab chiqarish metodologiyalari, masalan, Lean va Agile yondashuvlari, o'zgaruvchan bozor sharoitlariga tez moslashish, xarajatlarni kamaytirish va sifatni oshirishni ko'zlaydi.

Shuningdek, ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv tizimi va uning samaradorligini takomillashtirish masalasi faqat iqtisodiy foyda bilan cheklanmaydi, balki ekologik va ijtimoiy mas'uliyatni ham o'z ichiga oladi. Bugungi kunda korxonalar faqat foyda olishni emas, balki jamiyat va atrof-muhitga zarar yetkazmaslikni ham maqsad qilib qo'yishi zarur. Boshqaruv tizimi doirasida ekologik va ijtimoiy jihatlariga e'tibor qaratish korxonaning uzun muddatli barqarorligini ta'minlaydi. O'zbekiston iqtisodiyotida ishlab chiqarish sohasini rivojlantirish uchun boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish va zamonaviy boshqaruv tizimlarini joriy etish katta ahamiyatga ega. O'zbekistonda ishlab chiqarish sanoatini modernizatsiya qilish, texnologiyalarni raqamlashtirish va eksportni rag'batlantirishga yo'naltirilgan keng qamrovli islohotlar amalga oshirilmoqda. Prezident tomonidan ilgari

surilgan strategik dasturlar va qarorlar korxonalar faoliyatini samarali boshqarish uchun zarur huquqiy, iqtisodiy va tashkilotshunoslik asoslarini yaratishga qaratilgan. Biroq, bunday islohotlarni amalga oshirishda bir qator muammolar va cheklovlar ham mavjud. Ular orasida ishlab chiqarish korxonalarining eskirgan boshqaruv tizimlari, texnologik jarayonlarning samaradorligi, mehnat resurslarining malakasi va ishbilarmonlik madaniyatining yetarli darajada rivojlanmaganligi kabi omillarni ajratish mumkin. Bugungi kunda ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv tizimini takomillashtirishning dolzarbligi, ayniqsa, ularning bozor talablariga tez moslashuvchanligini ta'minlash, innovatsion yondashuvlarni qo'llash, boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirish va resurslardan samarali foydalanishni ko'zda tutadi. Shu nuqtai nazardan, korxonalarda zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini tatbiq etish va o'zgarishlarga tezkor javob berishning ahamiyati tobora oshib bormoqda. Mazkur maqolada ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirishning nazariy asoslari, amaliy muammolar, zamonaviy yondashuvlar va boshqaruv metodlarining joriy etilishi tahlil qilinadi. Bundan tashqari, amaliy misollar yordamida korxonalarda boshqaruv tizimlarini takomillashtirishning samarali usullari va metodlari ko'rsatiladi.

Ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv mexanizmini takomillashtirish bugungi zamonaviy iqtisodiy sharoitda nihoyatda dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Jahon iqtisodiyotida yuz berayotgan tezkor o'zgarishlar, texnologik taraqqiyot, raqamli transformatsiya va sanoatning to'rtinchi inqilobi (Industry 4.0) kabi omillar ishlab chiqarish korxonalarini yangicha yondashuvlar asosida boshqarishni taqozo qilmoqda. Har qanday ishlab chiqarish korxonasining muvaffaqiyati uning ichki boshqaruv tizimi qay darajada samarali ishlashiga bog'liq. Boshqaruv mexanizmi bu korxonalar faoliyatining yuragi bo'lib, u resurslardan foydalanish, mahsulot ishlab chiqarish, marketing, xodimlar boshqaruvi va moliyaviy faoliyatni muvofiqlashtiradi.

Ayniqsa, pandemiyadan keyingi davrda global ta'minot zanjirlarining uzilishi, logistika tizimidagi muammolar va resurslar narxining keskin o'zgarishi ishlab chiqarish korxonalarining boshqaruv tizimlarini qayta ko'rib chiqishga majbur qildi. Endilikda korxonalar nafaqat mahsulot ishlab chiqarish, balki operatsion xavfsizlik, innovatsion rivojlanish, raqamli texnologiyalarga moslashuvchanlik va inson kapitali bilan ishlash borasida ham samarali boshqaruvga ehtiyoj sezmoqda.

Mavzuga oid adabiyotlar sharxi. Ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish masalasi bugungi kunda nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy va texnologik jihatdan ham muhim ilmiy yo'nalishlardan biri sifatida keng o'rganib

kelinmoqda. Bu borada xorijiy va mahalliy tadqiqotchilar tomonidan turli yondashuvlar, nazariyalar va metodologiyalar ishlab chiqilgan. Mazkur bo‘limda mavzuga oid asosiy nazariy manbalar, ilmiy izlanishlar va amaliy tajribalar tahlil qilinadi.

Xalqaro miqyosda ishlab chiqarish korxonalarini boshqarish bo‘yicha ilg‘or nazariyalar XIX asrning oxiri va XX asr boshlarida shakllana boshlagan. Jumladan:

Frederick Winslow Taylor tomonidan ishlab chiqilgan "Ilmiy boshqaruv nazariyasi" ishlab chiqarish jarayonlarining harakatlarini standartlashtirish va mehnat unumdorligini oshirishga qaratilgan bo‘lib, ayni paytda ishlab chiqarishdagi har bir bosqichni rejalashtirish va nazorat qilish tamoyillarini ilgari surgan. [1]

Henri Fayol esa boshqaruvning funksional yondashuvini ishlab chiqib, boshqaruv jarayonlarini rejalashtirish, tashkil qilish, buyruq berish, muvofiqlashtirish va nazorat qilish kabi asosiy funksiyalar orqali tushuntirib bergan. Fayolning 14 tamoyili hali ham zamonaviy boshqaruv tizimlarining nazariy asoslaridan biri hisoblanadi. [2]

Peter Drucker esa ishlab chiqarishni strategik boshqarish, korxonalar missiyasi va maqsadlarini aniqlash, resurslardan optimal foydalanish va natijadorlikni oshirish yo‘nalishida chuqur tadqiqotlar olib borgan. Uning "Management by Objectives" yondashuvi hozirgi zamonaviy korxonalarda keng qo‘llaniladi. [3]

Lean Production, Kaizen, Six Sigma, Total Quality Management (TQM), Agile management kabi metodologiyalar ishlab chiqarish jarayonlarini takomillashtirish va korxonalarda boshqaruv samaradorligini oshirishda keng qo‘llanmoqda. Ayniqsa, Toyota Production System dunyo bo‘yicha eng muvaffaqiyatli ishlab chiqarish boshqaruvi tizimlaridan biri sifatida o‘rganilgan. [4]

Bundan tashqari, Harvard Business Review, MIT Sloan Management Review kabi ilmiy jurnallarda ishlab chiqarish menejmentiga oid zamonaviy yondashuvlar, raqamli transformatsiya, sun‘iy intellektning ishlab chiqarishga ta‘siri, va boshqaruvdagi innovatsion yondashuvlar muntazam yoritib boriladi.

O‘zbekiston olimlari tomonidan ham ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruvni takomillashtirishga oid bir qator ilmiy izlanishlar olib borilgan. Jumladan: R. Abdurahmonov, B. Tursunov, S. Nazarov, A. Yusupov kabi iqtisodchilar o‘z tadqiqotlarida sanoat korxonalarining samaradorligini oshirish, ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish va boshqaruv tizimlarini zamonaviylashtirish bo‘yicha tavsiyalarni ilgari surgan. [6]

M. Ibragimov va Z. Yusupova o‘z asarlarida ishlab chiqarish korxonalarining innovatsion rivojlanishi, texnologik yangilanish va raqobatbardoshlikni ta‘minlashda strategik menejmentning o‘rni haqida fikr yuritganlar. [1]

Tahlil qilingan adabiyotlar asosida shuni ta‘kidlash joizki, ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv mexanizmini takomillashtirish bo‘yicha nazariy asoslar ancha boy va keng qamrovli. Xorijiy tajribalar ko‘proq tizimli va innovatsion yondashuvlarga asoslangan bo‘lsa, mahalliy manbalar ko‘proq o‘zbek iqtisodiyotining real sharoitlariga moslashtirilgan tavsiyalarni o‘z ichiga oladi.

Biroq mavjud adabiyotlarda hali ham ayrim bo‘shliqlar mavjud, jumladan:

- raqamli transformatsiyaning korxonalar boshqaruviga ta‘siri;
- sun‘iy intellekt va avtomatlashtirish vositalarining amaliy integratsiyasi;
- kichik va o‘rta ishlab chiqarish korxonalariga moslashgan boshqaruv modellari.

Tahlil va natijalar. Zamonaviy ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv mexanizmini takomillashtirish masalasi global iqtisodiy raqobat, tezkor texnologik o‘zgarishlar va iste‘molchilar talabining o‘zgaruvchanligi sharoitida dolzarb bo‘lib bormoqda. Korxonalar faqat mahsulot ishlab chiqarish emas, balki ishlab chiqarish samaradorligi, resurslardan oqilona foydalanish, innovatsiyalarni joriy qilish, inson resurslarini rivojlantirish va raqamli boshqaruv tizimlarini qo‘llash orqali muvaffaqiyatga erishishi mumkin.

O‘zbekiston sanoatining yirik vakili – Artel kompaniyasi misolida bu jarayonni chuqur tahlil qilib chiqamiz.

1. Korxonaning umumiy boshqaruv modeli

Artel kompaniyasining boshqaruv modeli an‘anaviy iyerarxik tuzilmaga asoslangan bo‘lsa-da, so‘nggi yillarda korxonalar asta-sekin moslashuvchan (agile) va innovatsion boshqaruv tizimlariga o‘tmoqda. Bunda asosiy e‘tibor:

- Funktsional bo‘limlararo hamkorlikni kuchaytirish;
- Tezkor qaror qabul qilish;
- Loyiha asosida boshqaruv (Project Management) tizimini joriy etish;
- Boshqaruvning markazlashmagan (dezentralizatsiyalashgan) shaklini yo‘lga qo‘yish;
- Raqamli texnologiyalar orqali ishlab chiqarish, logistika va marketing tizimlarini avtomatlashtirishga qaratilgan.

Artel o‘z faoliyatida TQM (Total Quality Management), Lean Production, Six Sigma, ERP va CRM kabi ilg‘or boshqaruv yondashuvlarini o‘zlashtirishga intilmoqda.

2. Boshqaruvning asosiy yo‘nalishlari va ularning tahlili

a) Tashkiliy struktura va yetakchilik tizimi

Artelda har bir yo‘nalish – ishlab chiqarish, logistika, marketing, moliya, sifat nazorati va IT alohida bo‘limlar sifatida ishlaydi. Har bir bo‘lim o‘zining mas’uliyat doirasiga ega, biroq bo‘g‘inlararo sinxronlashuvda ayrim hollarda sustkashlik mavjud. Masalan, ishlab chiqarish bo‘limi bilan marketing bo‘limi o‘rtasida ma’lumot almashinuvi real vaqtda emas, bu esa bozor ehtiyojlariga javob beruvchi mahsulot tayyorlashni kechiktiradi.

Boshqaruv yetakchilari ko‘proq ma’muriy yondashuv asosida ishlaydi, lekin hozirda kompaniya yetakchilik madaniyatini strategik va innovatsion yo‘nalishga yo‘naltirishni boshlagan.

b) Axborot texnologiyalari va raqamlashtirish darajasi

Artel kompaniyasida 2021-yildan boshlab 1C ERP tizimi joriy etilgan bo‘lib, bu mahsulot ishlab chiqarishdan tortib, ombor va yetkazib berishgacha bo‘lgan barcha jarayonlarni avtomatlashtiradi. Bu tizim quyidagilarni ta’minlaydi:

- Xomashyo harakati va mavjudligini nazorat qilish;
- Tayyor mahsulot zaxiralarini boshqarish;
- Har bir buyurtmaning ijro jarayonini kuzatish;
- Resurslardan foydalanuvchanlik ko‘rsatkichlarini baholash.

2023-yildan boshlab kompaniya CRM (Customer Relationship Management) tizimini bosqichma-bosqich joriy etmoqda. Bu mijozlar bilan munosabatlarni avtomatlashtirish, tahlil qilish va ularning ehtiyojlarini chuqur o‘rganish imkonini beradi. Shu orqali marketing bo‘limi aniqroq rejalashtirish, maqsadli aksiyalarni ishlab chiqish va savdo hajmini oshirishga erishmoqda.

c) Innovatsion faoliyat va ishlab chiqarish jarayonlari

Artel innovatsion faoliyatga katta e’tibor qaratmoqda. Kompaniyada Innovatsion markaz tashkil etilgan bo‘lib, yangi mahsulot turlarini yaratish, mahsulot dizaynini zamonaviylashtirish va ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish bo‘yicha tadqiqotlar olib boriladi.

Masalan, 2022-yilda kir yuvish mashinalarini yig‘ish liniyasi to‘liq avtomatlashtirildi. Bu ishchi kuchidan foydalanishni 25% ga qisqartirdi va ishlab chiqarish hajmini 1,3 barobarga oshirdi. Shuningdek, mahsulotlar sifat ko‘rsatkichlari (nosozliklar soni) 18% ga kamaydi.

d) Inson kapitali va xodimlarni boshqarish

Artel doimiy ravishda xodimlar malakasini oshirishga e’tibor beradi. Har bir bo‘limda “mentorlik” tizimi yo‘lga qo‘yilgan. Kompaniya ichida har yili “Innovatsion g‘oya” tanlovlari o‘tkaziladi. Tanlangan g‘oyalar loyihalashtirilib, ishlab chiqarishga joriy etiladi.

2023-yilda kompaniya xodimlarining 60 foizi malaka oshirish dasturlaridan o'tgan. Bu tajriba boshqa sanoat korxonalarini uchun ham namunaviy hisoblanadi.

1-jadval

Boshqaruv elementi (rasm: asboblar paneli)	Takomillashtirish (rasm: strelkalar yuqoriga)	Natija (rasm: oltin medal)
Maqsad (rasm: nishon)	Aniqlik (rasm: lupa), O'lchamlilik (rasm: o'lchov lentasi), Erishish imkoniyati (rasm: zinapoya)	Strategik ustunlik (rasm: shaxmat taxtasi)
Tuzilma (rasm: bino)	Sodda (rasm: qisqartirilgan yo'l), Moslashuvchan (rasm: prujina)	Tez qaror qabul qilish (rasm: soat)
Ishlab chiqarish (rasm: zavod)	Avtomatlashtirish (rasm: robot), Raqamlashtirish (rasm: kompyuter)	Samaradorlik (rasm: yuqori o'sish)
Mijozlar (rasm: odamlar)	E'tibor (rasm: yurak), Aloqa (rasm: mikrofon)	Sodiqlik (rasm: qo'l berish)
Xodimlar (rasm: guruh)	O'qitish (rasm: kitob), Rag'bat (rasm: dollar)	Motivatsiya (rasm: kulayotgan yuz)

Ushbu jadval ishlab chiqarish korxonasida boshqaruvni yaxshilashning asosiy elementlarini va ularning natijalarini vizual tarzda ko'rsatishga qaratilgan.

- Maqsad: Maqsadlarning aniq, o'lchanadigan va real bo'lishini ta'minlash strategik ustunlikni beradi.
- Tuzilma: Boshqaruv tuzilmasini soddalashtirish va moslashuvchan qilish qaror qabul qilishni tezlashtiradi.
- Ishlab chiqarish: Ishlab chiqarish jarayonini avtomatlashtirish va raqamlashtirish samaradorlikni oshiradi.
- Mijozlar: Mijozlarga e'tibor berish va samarali aloqa o'rnatish ularning sodiqligini oshiradi.
- Xodimlar: O'qitish va rag'batlantirish xodimlarni motivatsiya qiladi.

Diagramma vizual vositalardan foydalangan holda boshqaruv mexanizmini takomillashtirishning asosiy sohalarini tez va oson tushunishga yordam beradi

2-jadval

Qadam nomi	Qadam tasviri (izoh)	Qisqacha tavsif
1. Tahlil o'tkazish	Lupa (tahlil oynasi)	Joriy boshqaruv tizimining kuchli va zaif tomonlarini aniqlash.
2. Maqsadlarni belgilash	Nishon (maqsad)	Takomillashtirilgan boshqaruv tizimidan kutilayotgan natijalarni aniq belgilash.
3. Yechimlar ishlab chiqish	Quti (qutidagi g'oyalar)	Maqsadlarga erishish uchun mos boshqaruv usullari va texnologiyalarini tanlash.
4. Joriy etish	O'suvchi diagramma (o'sish)	Yangi boshqaruv tizimini bosqichma-bosqich korxonaga faoliyatiga tatbiq etish.
5. Monitoring va baholash	Grafik (o'zgarishlar grafigi)	Natijalarni doimiy kuzatib borish va kerak bo'lganda tuzatishlar kiritish.

Ushbu rasmiy jadval ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv mexanizmini takomillashtirishning asosiy qadamlarini aniq va vizual tarzda taqdim etadi. "Qadamlar" diagramma ko'rinishida bo'lganligi sababli, jarayonning mantiqiy ketma-ketligi osongina tushuniladi. Har bir qadamning rasmiy tasviri (ikonasi) ma'lumotni esda qolarli qiladi va umumiy tushunishni yaxshilaydi.

1-qadam: Tahlil o'tkazish. Ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruvni takomillashtirish bo'yicha har qanday tashabbus joriy holatni baholashdan boshlanadi. Bunga korxonaning tashkiliy tuzilmasi, qaror qabul qilish jarayonlari, axborot oqimlari va resurslardan foydalanish samaradorligini tahlil qilish kiradi. Tahlil natijalari muammoli sohalarni aniqlash va takomillashtirish uchun asos yaratadi.

2-qadam: Maqsadlarni belgilash. Tahlil natijasida aniqlangan muammolarga asoslanib, takomillashtirish jarayonining aniq maqsadlari belgilanishi kerak. Maqsadlar aniq, o'lchanadigan, erishiladigan, realistik va vaqt bilan cheklangan (SMART) bo'lishi maqsadga muvofiqdir. Maqsadlar korxonaning umumiy strategik maqsadlariga mos kelishi kerak.

3-qadam: Yechimlar ishlab chiqish. Maqsadlar belgilangandan so'ng, ularga erishish uchun turli xil yechimlar ishlab chiqilishi kerak. Bunga yangi boshqaruv usullarini, texnologiyalarni joriy etish, tashkiliy tuzilmani qayta ko'rib chiqish yoki xodimlarni o'qitish kiradi. Yechimlar korxonaning o'ziga xos sharoitlari va resurslarini hisobga olgan holda tanlanishi kerak.

4-qadam: Joriy etish. Yechimlar tanlangandan so'ng, ularni korxonada faoliyatiga joriy etish kerak. Ushbu jarayon odatda bosqichma-bosqich amalga oshiriladi, bunda dastlab kichik ko'lamda sinovdan o'tkaziladi, so'ngra butun korxonaga kengaytiriladi. Joriy etish davomida xodimlarni o'qitish va ularga yangi boshqaruv usullariga moslashish uchun yordam berish muhimdir.

5-qadam: Monitoring va baholash. Takomillashtirish jarayonining oxirgi bosqichi - natijalarni doimiy monitoring qilish va baholashdir. Ushbu bosqichda belgilangan maqsadlarga erishilganligi aniqlanadi, muvaffaqiyatli usullar aniqlanadi va kerak bo'lganda boshqaruv tizimiga tuzatishlar kiritiladi. Monitoring va baholash doimiy ravishda amalga oshirilishi kerak, chunki korxonaning tashqi va ichki sharoitlari doimiy ravishda o'zgarib turadi.

Ushbu rasmiy jadval korxonaning boshqaruv mexanizmini takomillashtirish bo'yicha umumiy yo'l xaritasini taqdim etadi. Har bir qadamning vizual tasviri jarayonni yanada tushunarli va esda qolarli qiladi. Korxonada ushbu jadvalni o'zining o'ziga xos ehtiyojlariga moslashtirishi va har bir qadamni batafsilroq rejalashtirishi mumkin

- Kompaniya raqamlashtirish, innovatsiyalar, sifat menejmenti va inson resurslarini rivojlantirish bo'yicha katta salohiyatga ega. Ammo bu imkoniyatlarni to'liq ishga solish uchun tizimli va kompleks yondashuv zarur.

- O'zaro integratsiyalashgan boshqaruv platformalarini joriy etish, tashkiliy tuzilmani qayta ko'rib chiqish, motivatsion tizimlarni kuchaytirish va innovatsion madaniyatni shakllantirish orqali korxonalar samaradorligini yanada oshirish mumkin.

Bu tajriba boshqa ishlab chiqarish korxonalarini uchun ham amaliy ahamiyatga ega bo'lib, ularni zamonaviy boshqaruv modellariga bosqichma-bosqich o'tish bo'yicha yo'l xaritasi sifatida xizmat qilishi mumkin.

Xulosa.

Ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish masalasi zamonaviy iqtisodiy taraqqiyotda muhim strategik yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Boshqaruv tizimlarining mukammal ishlashi nafaqat korxonaning ichki samaradorligini oshiradi, balki uning tashqi bozor sharoitiga moslasha olish qobiliyatini ham belgilaydi. Bugungi raqamli transformatsiya, global raqobat va innovatsion rivojlanish jarayonlari fonida bu masala yanada dolzarbroq tus olmoqda. Korxonalar ichidagi barcha boshqaruv elementlari doimiy monitoring qilinishi va aniq indikatorlar asosida baholab borilishi lozim. Bu esa boshqaruvdagi kamchiliklarni erta bosqichda aniqlash va tuzatishga xizmat qiladi. Umuman olganda, ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish – bu faqat tashkilot ichidagi jarayonlarni optimallashtirish emas, balki butun biznes modelni zamonaviy talablar asosida qayta shakllantirish demakdir. Bu jarayon har bir bo'g'inda chuqur tahlil, puxta rejalashtirish va doimiy takomillashtirishga asoslanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. 2. Xodjayev N. Korxonalar iqtisodiyoti. – T.: «Iqtisod-Moliya», 2019. – 350 b.
3. Yuldashev Q.Q. Strategik menejment. – T.: “IQTISOD-MOLIYA”, 2021. – 416 b.
4. Uljayeva D.T., Usmonov N.B. Korxonalar faoliyatini strategik boshqarish. – T.: «Iqtisodiyot», 2020. – 305 b.
5. Mintzberg H. The Rise and Fall of Strategic Planning. – New York: Free Press, 1994. – 458 p.
6. Porter M. Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. – New York: Free Press, 1985. – 557 p.

7. Kaplan R.S., Norton D.P. The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action. – Boston: Harvard Business School Press, 1996. – 322 p.

8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ–4422-sonli qarori. “Korxonalarda korporativ boshqaruv tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”. 2019-yil 24-avgust.

9. D.S.Nazarov, M.A.Xamidullaeva. Ishlab chiqarish menejmenti. – T.: “TDIU”, 2022. – 280 b.

10. <https://www.artelgroup.org> – Artel kompaniyasining rasmiy veb-sayti (murojaat qilingan sana: 2025-yil 8-aprel)

11. <https://stat.uz> – O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi rasmiy sayti (murojaat qilingan sana: 2025-yil 8-aprel)

12. OECD (2022). “Digital Transformation in Manufacturing: Best Practices and Challenges.” – Paris: OECD Publishing.

